

Branislav Fábry: Neseriózný novoročný prejav Zuzany Čaputovej

- CZ24 News | 4. ledna 2021



SLOVENSKO: Ako býva zvykom, 1. januára 2021 predniesla prezidentka Zuzana Čaputová svoj novoročný [prejav](#). Prejav bol ovplyvnený najmä otázkami pandémie, opomenuté však boli ostatné riziká, ktorým v súčasnosti čelíme, najmä v oblasti právneho štátu a ľudských práv. Prezidentka zvolila taktiku, pri ktorej prekrývala všetky ostatné problémy pandemiou. Hlavným posolstvom jej prejavu boli výzvy na dôveru vo verejné authority, čo v kontexte celého vystúpenia vyznelo ako podpora vládnej moci. V prejave sa objavilo niekoľko vyjadrení, ktoré si zaslúžia chválu, avšak aj viacero veľmi nepresvedčivých výrokov, ktoré budili dojem, ako keby chceli zakryť aktuálne nespravodlivosti na Slovensku. Najväčším problémom prejavu bolo to, že sa tam neobjavili témy, ktoré tam zaznieť mali, najmä v súvislosti s problematikou spravodlivosti a tragédiou M. Lučanského. To je aj hlavným dôvodom na skeptické hodnotenie celého prejavu.

V nasledujúcom texte sa budem venovať týmto témam:

- Dôvera verejnosti?
- Oblasť spravodlivosti ako príklad úspechu?
- Zodpovednosť prezidentky

Dôvera verejnosti?

Pokiaľ ide o **pozitívne momenty v prejave** prezidentky, z nich treba spomenúť najmä vyzdvihnutie

práce zdravotníkov: „*Ludia v týchto profesiách na úkor osobného života, v podmienkach slovenského zdravotníctva, bojujú s únavou od jari aj za cenu ohrozenia vlastného zdravia, zachraňujú druhých.*“ Prezidentka pochválila aj ďalšie profesie, napr. učiteľov, hasičov, atď. a aj to je veľmi správne. Za veľké pozitívum prejavu možno považovať toto vyjadrenie: „*Nie sme súčasťou vojny a nenávisť, ktorá sa v spoločnosti šíri, nie je riešením. Naším nepriateľom nie sú opatrenia, ani ľudia s iným názorom.*“ Ide o dôležitú zmenu postoja Z. Čaputovej, najmä keď si to porovnáme s minulosťou, keď vyzývala na boj proti „infodémii“. Takisto treba oceniť i vetu o všeľudskej solidarite: „*My všetci sme jedna ľudská rodina a pri pohľade dopredu nie je nič dôležitejšie ako naše spojenectvo.*“ Daná myšlienka je obzvlášť dôležitá a bolo by vhodné, aby ju prezidentka opakovala ako heslo pre našu zahraničnú politiku, napr. na konferencii GLOBSEC.

Motívom uvedených zmierlivých vyjadrení bola aj reakcia na klesajúcu dôveru verejnosti v rôzne verejné authority. Prezidentka sa v prejave dovoľavala najmä na nutnosť **dôverovať vedeckým autoritám**: „*Dôverujeme vedeckému poznaniu...*“ alebo: „*Okrem skutočných expertov na epidémie zviditeľnil aj ľudí, ktorých nevedomosť bola nahradená sebavedomým krikom. Vidíme, ako sa nám vytráca úcta k vzdelaniu a k odbornosti.*“ Dôvera vo vedecké poznanie je dôležitá, aj ona však musí mať svoje limity. Stačí pripomenúť, že na vedu sa odvolávali v 20. storočí takmer všetky režimy a aj u nás si mnohí ešte pamätajú „vedecký komunizmus“. Z. Čaputová tu však mohla pomenovať i zásadnú príčinu nedôvery voči vedeckému poznaniu v súčasnej spoločnosti, a tou je časté zneužívanie vedy na politické ciele. Práve vláda I. Matoviča sa pri svojich rozhodnutiach pravidelne odvoláva na odborníkov a odbornosť používa aj ako nástroj na zlomenie odporu verejnosti proti svojim krokom. Typickým prejavom tohto trendu sú vyhlášky hlavného hygienika. Tie by mali obsahovať technické normy, podložené vedeckým poznáním. Ak sa však takéto druhy noriem zneužívajú na politický boj, tak verejnosť musí nutne stratiť dôveru v odborníkov.

Pokiaľ ide o **dôveru v štátne inštitúcie**, v súčasnej situácii by bola veľmi potrebná, nemôže však znamenať naivný nekritický postoj k štátnym orgánom. Prezidentka vo svojom prejave vyzvala: „*Dôverujte nám, prosím, že vaše životy nám nie sú ľahostajné.*“ Lenže na získanie dôvery nestačia iba výzvy, dôveru si treba zaslúžiť. Politici, ktorí svojich občanov označujú ako „štekajúce psy“ či „opice“, príliš veľkú dôveru očakávať nemôžu. Nedôvera verejnosti je založená aj na tom, že strany vládnej koalície nesplnili predvolebné sľuby a nie vždy im v tom bránila pandémia, napr. pri otázke otvoreného a transparentného vládnutia (program OLANO). Voči súčasnej vláde treba kritický prístup i preto, lebo skoncentrovala obrovskú moc a obmedzila práva občanov nevídaným spôsobom. Dôveru verejnosti nemožno získať ani nekritickou chválou opatrení vlády, aké uviedla Z. Čaputová vo svojom prejave: „*Oceňujem kroky vlády, ktorá pripravila finančnú pomoc strádajúcim zamestnancom a podnikateľom.*“ Hoci je možné, že prezidentka oceňuje kroky vlády v tejto oblasti, väčšina zamestnancov a podnikateľov však už taká optimistická nie je.

Oblasť spravodlivosti ako príklad úspechu?

Prejav prezidentky mohol byť vcelku úspešný, avšak to, čo však vyvoláva najväčšie pobúrenie, je jej **oslavný tón pre oblasť spravodlivosti**: „*K dobrým správam z minulého roka patria aj tie z oblasti spravodlivosti. Od minulého roku máme kompletný Ústavný súd, obnovenú Súdnu radu, nové vedenie Najvyššieho súdu aj Generálnej prokuratúry. Vyšetrujú sa tiež skutky, ktoré boli roky zakrývané a prehliadané. V boji s korupciou a v prístupe k spravodlivosti sme stihli viac, ako za niekoľko predchádzajúcich rokov dokopy.*“

Toto povedala Z. Čaputová v čase, keď väčšina Slovenska zostáva v úžase nad tým, čo sa stalo v prešovskej väzbe. Ide o väčší škandál než v prípade vraždy J. Kuciaka, pretože za **tragédiu M. Lučanského** nesie priamu zodpovednosť štát – to vyplýva už z množstva medzinárodných dokumentov o statuse osôb vo väzbe. Štát sa v prípade M. Lučanského dopustil alarmujúceho

množstva pochybení: nebudem špekulovať, čo sa vo väzbe naozaj stalo, hoci oficiálna verzia je deravá, ale už umiestnenie na samotke v Prešove ďaleko od rodiny a advokáta bolo zjavne neprimerané. A znemožnenie prístupu k rodine po podivných udalostiach 9. decembra je škandál sám o sebe. Je zaujímavé, že túto tragédiu prezidentka nijako nekomentovala, hoci pri výročí vraždy J. Kuciaka a M. Kušnírovej urobila samostatný [prejav](#), v ktorom sa pustila i do bývalých vlád: „*Žiadali ste tiež, aby Slovensko malo dôveryhodnú vládu...*“ Miesto mlčania mala prezidentka v novoročnom prejave volať i po preverení mnohomesačnej väzby osôb, u ktorých sa neurobil ani jediný úkon. Tiež si mala uvedomiť, akú nedôveru vyvoláva súčasné zneužívanie väzby a že napr. Slovenská advokátska komora volá po verejnej diskusii o tomto trestno-právnom inštitúte.

Ani udalosti, ktoré Z. Čaputová spomínala ako pozitívum, až tak pozitívne neboli. Spôsob ako sa obnovila Súdna rada, vrátane vynúteného odchodu časti členov, dôveru v štátne orgány nevracia. Môžeme diskutovať aj o novom generálnom prokurátorovi, ktorý sa práve v Lučanského kauze vôbec nevyznamenal, avšak fakt, že v roku 2020 bol prijatý zákon, aby sa do funkcií na prokuratúre mohli dostať vyslúžilí politici, dôveryhodnosť prokuratúry nezvyšuje. Okrem toho, konanie istých špeciálnych prokurátorov vyvoláva obavy. Takže hoci môžeme schvaľovať vyšetrovanie doteraz prehliadaných skutkov, treba vyšetrovať v súlade s princípmi právneho štátu. Bez princípov právneho štátu sa naozaj nedá seriózne vyšetrovať: aj v päťdesiatych rokoch boli vyšetrovatelia veľmi „úspešní“, ich efektivita však nemôže byť vzorom. Pokiaľ ide o **spravodlivosť**, Z. Čaputová možno považuje masové zatýkanie pred kamerami za spravodlivosť, v skutočnosti však na Slovensku v roku 2020 vzrástla nespravodlivosť. Stačí spomenúť škandalózne privilégium konkrétneho politika počas hospitalizácie alebo fakt, že vládna moc na jar zakázala podnikateľom ich činnosť a na jeseň sa retroaktívne zbavila zodpovednosti za kompenzácie.

Prezidentka si tiež mohla v prejave všimnúť, ako sa na Slovensku porušujú **princípy právneho štátu**. Takú mieru porušovania sme tu od vzniku SR ešte nikdy nemali. Vo svojom novoročnom [prejave z minulého roku](#) volala Z. Čaputová po právnej istote či rovnosti pred zákonom. Aká je však rovnosť pred zákonom v čase, keď poslanci a ďalší funkcionári nakazení koronavírusom môžu navštevovať parlament a robiť iné úkony, ale zdraví občania nesmú opustiť domácnosť? Nuž a pokiaľ ide o právnu istotu, súčasná situácia je doslova katastrofou. Neustála zmena karanténnych pravidiel, ich nejasnosť či publikácia na poslednú chvíľu sa stali normalitou a „dobrovoľné“ testovanie so sankciami za neúčastť či iné absurdity sa zapisujú do dejín tvorby práva. Ani ústava chápaná ako „trhací kalendár“ právneho štátu nepomáha a vyše 60 skrátených legislatívnych konaní nie je žiadnym úspechom, najmä keď mnohé s pandémiou vôbec nesúviseli. Obzvlášť alarmujúce je to, že v čase, keď vládna moc zaviedla možnosť „nekonečného“ núdzového stavu zakázala ústavnému súdu posudzovať súlad ústavných zákonov s ústavou..

Zodpovednosť prezidentky

Toto všetko sú témy, ktoré sú zásadné a menia charakter štátu, avšak v prejave prezidentky chýbali. Keďže problematika spravodlivosti patrí k prioritným témam prezidentky a neváha kritizovať iné krajiny, mala by byť schopná pomenovať problémy aj v SR. Je to dôležité i preto, lebo podľa čl. 101 ods. 1 ústavy: „*Prezident reprezentuje Slovenskú republiku navonok i dovnútra a svojím rozhodovaním zabezpečuje riadny chod ústavných orgánov.*“ Hoci jej to asi nie je príjemné, **Z. Čaputová by si mala priznať, že práve počas jej funkčného obdobia o riadnom chode ústavných orgánov hovoriť nemožno, naopak, nastáva kolaps spravodlivosti a právneho štátu v SR.**

Zdroj: <https://davdva.sk>